รายงานนวัตกรรม: การพัฒนาทักษะพื้นฐานนาฏศิลป์ (นาฏยศัพท์มือ) ผ่านการสร้างสรรค์ท่าประกอบเพลงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑. ชื่อและนวัตกรรม

ชื่อนวัตกรรม: "นาฏยศิลป์สร้างสรรค์: คิดท่าประกอบเพลงด้วยนาฏยศัพท์มือ"

ประเภทนวัตกรรม: นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน (Instructional Innovation)

๒. ความเป็นมาและความสำคัญ

นาฏศิลป์ไทยเป็นหนึ่งในเสาหลักที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย การเรียนรู้และสืบสานจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง การศึกษาทักษะพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นาฏยศัพท์มือ ถือเป็นรากฐานของการแสดงนาฏศิลป์ที่ถูกต้องและงดงาม อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในปัจจุบันมักเผชิญกับความท้าทายในการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการการมีส่วนร่วมและแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง การสอนแบบเน้นการจดจำเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

นวัตกรรม "นาฏยศิลป์สร้างสรรค์: คิดท่าประกอบเพลงด้วยนาฏยศัพท์มือ" จึงถูกคิดค้นขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายดังกล่าว โดยการผสานการเรียนรู้ทักษะนาฏยศัพท์มือเข้ากับการสร้างสรรค์ท่ารำประกอบเพลง ทำให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการและทักษะการปฏิบัติไปพร้อมกัน ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนจดจำนาฏยศัพท์ได้แม่นยำขึ้น แต่ยังส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การออกแบบ และการทำงานเป็นทีม อันจะนำไปสู่ความรักและความภาคภูมิใจในนาฏศิลป์ไทยในที่สุด

๓. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

๓.๑ เพื่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติ นาฏยศัพท์มือ ได้อย่างถูกต้อง

๓.๒ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของนักเรียนในการประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลง

๓.๓ เพื่อสร้างเจตคติที่ดีและเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย

๓.๔ เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๔. ขอบเขตของนวัตกรรม

๔.๑ กลุ่มตัวอย่าง:

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑ ห้องเรียน (ประมาณ ๓๐ คน) ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๙ ของโรงเรียนทุ่งศรีอุดม ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่เรียนรายวิชานาฏศิลป์

๔.๒ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย:

• ตัวแปรต้น:

• กระบวนการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรม "นาฏยศิลป์สร้างสรรค์: คิดท่าประกอบเพลงด้วยนาฏยศัพท์มือ"

• เพลงที่ใช้ในการประกอบท่ารำ (อาจระบุประเภท/ลักษณะเพลง เช่น เพลงไทยสากล หรือเพลงพื้นบ้าน)

• ตัวแปรตาม:

• ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏยศัพท์มือของนักเรียน (วัดจากแบบทดสอบ)

• ทักษะการปฏิบัติและประดิษฐ์ท่ารำโดยใช้นาฏยศัพท์มือของนักเรียน (วัดจากการสังเกตและเกณฑ์การประเมินผลงาน)

• ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน (วัดจากเกณฑ์การประเมินผลงานและแบบสอบถามความคิดเห็น)

• เจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชานาฏศิลป์ (วัดจากแบบสอบถามเจตคติ)

๔.๓ เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย:

• นาฏยศัพท์มือพื้นฐาน: จีบ (คว่ำ, หงาย, พิเศษ), ตั้งวง (บน, กลาง, ล่าง), ม้วนมือ, กำมือ, แบมือ, กระดก (ในท่ามือ) เป็นต้น

• หลักการประดิษฐ์ท่ารำเบื้องต้น: การเชื่อมโยงท่า, การใช้พื้นที่, การสื่ออารมณ์ด้วยท่าทาง

• เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง: เพลงไทยสากล หรือเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อหาและจังหวะเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน (เช่น เพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติ, อารมณ์, หรือนิทานพื้นบ้านสั้น ๆ)

๕. กรอบแนวคิด

• ตัวแปรต้น:

• กระบวนการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรม "นาฏยศิลป์สร้างสรรค์: คิดท่าประกอบเพลงด้วยนาฏยศัพท์มือ"

• เพลงที่ใช้ในการคิดท่ารำ

• กระบวนการ/นวัตกรรม:

• ขั้นที่ ๑: ทบทวนความรู้ (นาฏยศัพท์มือ)

• ขั้นที่ ๒: สร้างสรรค์ผลงาน (นักเรียนแบ่งกลุ่ม/เดี่ยว เลือกเพลงและคิดท่ารำประกอบเพลงโดยใช้/ประยุกต์นาฏยศัพท์มือ)

• ขั้นที่ ๓: ฝึกปฏิบัติ (นักเรียนฝึกซ้อมท่ารำที่คิดขึ้น ครูให้คำแนะนำ)

• ขั้นที่ ๔: นำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (นักเรียนนำเสนอผลงานและรับฟังข้อเสนอแนะ)

• ตัวแปรตาม:

• ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏยศัพท์มือ

• ทักษะการปฏิบัติและประดิษฐ์ท่ารำ

• ความคิดสร้างสรรค์

• เจตคติที่ดีต่อวิชานาฏศิลป์

๖. ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรม

๖.๑ ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร: วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) สำหรับนักเรียนชั้น ม.๑ โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏยศัพท์มือ

๖.๒ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้:

* กำหนดแผนการสอนและกิจกรรมที่สอดคล้องกับนวัตกรรม โดยแบ่งเป็น ๔ ขั้นตอนหลัก ตามกรอบแนวคิด

* คัดเลือกหรือจัดทำสื่อการเรียนรู้สำหรับขั้นทบทวน เช่น แผ่นภาพประกอบนาฏยศัพท์มือ, คลิปวิดีโอตัวอย่าง

* คัดเลือกเพลงที่มีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน และมีความหลากหลายในเนื้อหา

* จัดทำเกณฑ์การประเมินผลงานการประดิษฐ์ท่ารำ (เน้นความถูกต้องของนาฏยศัพท์มือ, ความคิดสร้างสรรค์, การสื่อสารอารมณ์/เรื่องราว)

* จัดทำแบบทดสอบวัดความรู้เรื่องนาฏยศัพท์มือ

* จัดทำแบบสอบถามวัดเจตคติและความพึงพอใจ

๖.๓ สร้างคู่มือการใช้งานสำหรับครู: อธิบายขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมอย่างละเอียด รวมถึงแนวทางการให้คำแนะนำและการประเมินผล

๖.๔ ทดลองใช้นวัตกรรม (Pilot Test): นำนวัตกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเล็กๆ (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง) เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นและปรับปรุงแก้ไขนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖.๕ ปรับปรุงนวัตกรรม: นำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์และปรับปรุงนวัตกรรมให้มีความสมบูรณ์ที่สุดก่อนนำไปใช้จริง

๗. ผลการดำเนินงาน

จากการนำนวัตกรรม "นาฏยศิลป์สร้างสรรค์: คิดท่าประกอบเพลงด้วยนาฏยศัพท์มือ" ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ พบว่า:

๗.๑ ด้านความรู้ความเข้าใจ: นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏยศัพท์มือเพิ่มขึ้น

๗.๒ ด้านทักษะการปฏิบัติและประดิษฐ์ท่ารำ: ผลงานการประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลงของนักเรียนส่วนใหญ่มีความถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์มือพื้นฐาน และสามารถประยุกต์ใช้ในการสื่อความหมายตามเนื้อเพลงได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่าจีบและท่าตั้งวงถูกนำมาใช้ในบริบทที่หลากหลาย

๗.๓ ด้านความคิดสร้างสรรค์: นักเรียนแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่นในการตีความเนื้อเพลงและออกแบบท่ารำที่ไม่ซ้ำกัน สะท้อนถึงจินตนาการและความสามารถในการเชื่อมโยงนาฏยศัพท์กับเรื่องราว

๗.๔ ด้านเจตคติและความพึงพอใจ: นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อวิชานาฏศิลป์มากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนและฝึกซ้อม และแสดงความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ได้คิดและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง

๘. ประโยชน์ที่จะได้รับ

๘.๑ นักเรียนมีทักษะพื้นฐานนาฏยศัพท์มือที่แข็งแกร่งและมีความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ

๘.๒ ครูผู้สอนมีนวัตกรรมและแนวทางใหม่ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ

๘.๓ เกิดผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากฝีมือนักเรียน ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดหรือเผยแพร่ได้

๘.๔ ส่งเสริมการสืบทอดและอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยให้คงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยผสานเข้ากับยุคสมัยใหม่

๙. ปัจจัยความสำเร็จ

๙.๑ การสนับสนุนจากผู้บริหาร: การให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร เวลา และการยอมรับในนวัตกรรม

๙.๒ ความร่วมมือของนักเรียน: ความกระตือรือร้น ความสนใจ และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของนักเรียน

๙.๓ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน: การมีความรู้ในหลักนาฏศิลป์และทักษะการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์

๙.๔ สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย: การมีเพลงที่หลากหลายและสื่อประกอบการเรียนรู้ที่เหมาะสม

๙.๕ การประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นธรรม: เกณฑ์การประเมินที่ส่งเสริมทั้งทักษะความถูกต้องและความคิดสร้างสรรค์

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ สำหรับครูผู้สอน:

* ควรมีการนำเสนอตัวอย่างเพลงและแนวทางการตีความที่หลากหลาย เพื่อเปิดโลกทัศน์ให้นักเรียน

* ควรให้เวลาในการคิดและฝึกซ้อมอย่างเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาผลงานอย่างเต็มที่

* อาจมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์มาร่วมให้คำแนะนำหรือเป็นคณะกรรมการตัดสิน เพื่อเพิ่มความเข้มข้นและแรงบันดาลใจ

๑๐.๒ สำหรับการวิจัยต่อยอด:

* ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังนักเรียนชั้นอื่น ๆ หรือโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลและเพิ่มความน่าเชื่อถือ

* สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการนำเสนอผลงาน เช่น การบันทึกวิดีโอ การตัดต่อ หรือการนำเสนอแบบ AR เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ

๑๑. การเผยแพร่

๑๑.๑ นำเสนอผลงาน: จัดกิจกรรมการแสดงผลงานของนักเรียนในงานโรงเรียน หรือกิจกรรมวิชาการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

๑๑.๒ แลกเปลี่ยนเรียนรู้: จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และนำเสนอในเวทีวิชาการภายในโรงเรียน หรือในชุมชนวิชาชีพครูนาฏศิลป์

๑๑.๓ เผยแพร่สื่อ: สร้างสื่อประกอบนวัตกรรม (เช่น คลิปวิดีโอสอน, คู่มือกิจกรรม) และเผยแพร่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ (เช่น YouTube, เว็บไซต์โรงเรียน) เพื่อให้ครูท่านอื่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

๑๑.๔ ตีพิมพ์: พิจารณาจัดทำบทความวิชาการเพื่อเผยแพร่ในวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง